Duiken in IJslands Strýtan—De enige beduikbare hydrothermische schoorsteen ter wereld

Wanneer duikers aan IJsland denken, hebben we waarschijnlijk beelden van de beroemde Silfra kloof voor ogen – de tektonische spleet gevuld met kristalhelder glaciaal water, dichtbij IJslands grootste stad Reykjavik. Wat weinig duikers echter weten is dat ver in het noorden van IJsland er nog een unieke en zelfs nog spectaculairder duikstek is, de hydrothermische schoorsteen Strýtan.

Strýtan is de enige, bekende hydrothermische schoorsteen die te beduiken is. Alle andere ontdekte hydrothermische schoorstenen, ook wel “zwarte rokers” of “witte rokers” genoemd (afhankelijk van de kleur van het water dat ze uitstoten) liggen in de diepe oceanen op diepte van twee tot zes kilometer en kunnen alleen met onderzeeërs bereikt worden.

Geologisch bezien is IJsland een rusteloze plek. Het ligt op de Mid-Atlantische Rug, waar de continentale platen van Eurazië en Noord Amerika van elkaar wegdrijven met ongeveer een à twee centimeter per jaar en daarbij voortdurend het eiland uiteen scheuren, iets wat aardbevingen en uitbarstingen van lava veroorzaakt die de kloofvalleien vullen. IJsland ligt ook op een hotspot of mantelpluim, waar het opwellen van hete magma direct vanuit de kern van de aarde enorme vulkanen voedt, waarvan een heleboel onder de massieve gletsjers slapen. Het is dit proces dat Strýtan gecreëerd heeft.

Strýtan ligt in de buurt van Akureyri, IJslands op een na grootste stad. Er zijn directe vluchten vanuit Reykjavik, maar erheen vliegen zou betekenen een van de spectaculairste tochten over land op onze planeet te missen. Die loopt langs de belangrijkste weg van IJsland, de Ring Road, die helemaal om het eiland heen loopt. Een paar van IJsland meest indrukwekkende landschappen en toeristische plekken zijn gemakkelijk toegankelijk vanaf de weg, waaronder de Seljalandsfoss en Skógafoss watervallen, Jökulsárlón gletsjerlagune en de zwarte zandstranden van Vík.

Akureyri ligt maar 50 km zuidelijk van de Poolcirkel. Net buiten de stad aan de westelijke kust van de Eyjafjörður, een fjord in de Noordelijke IJszee, ligt een nederzetting Hjalteyri genaamd — de thuisbasis van het Strýtan Dive Centre. Zijn eigenaar, Erlendur Bogason, is een IJslandse duiklegende en runt het duikcentrum samen met zijn dochter Sævör. Hij ontdekte en exploreerde als eerste Strýtan en de omringende hydrothermische gebieden Arnarnesstrýtur genaamd.

Strýtan ligt in het midden van Eyjafjörður, op een diepte van ongeveer 70 meter. De geologische activiteit heeft een warme bron gecreëerd die zoet water in de oceaan vrijgeeft, verwarmd door de ondiepe magma eronder. Hoge concentraties aan opgeloste mineralen in het water kristalliseren zodra ze in contact komen met het koude zeewater. Dit proces heeft een enkele kalkstenen schoorsteen gecreëerd die als een toren oprijst van 70 tot 15 m. Onder het oppervlak. Wetenschappers schatten dat het meer dan 10.000 jaar gekost heeft, sinds de laatste ijstijd, voor deze hydrothermische schacht zijn huidige afmeting bereikte. Sommige delen, waaronder de top van de schoorsteen, groeien nog steeds actief door.

De hydrothermische plekken in de Eyjafjörður waren de eerste onderwater beschermde gebieden in IJsland die in 2001 vastgesteld werden. Duikers moeten toestemming krijgen van het Strýtan Dive Centre, dat begeleiden duiken aanbiedt..

Arnarnesstrýtur heeft een groep kleinere, hydrothermische schoorstenen die vanaf de bodem op 23 m tot 15 m oprijzen met 79°C warm zoet water dat uit ze vrijkomt. Het gebied is niet alleen een extreem zeldzaam, geologisch fenomeen maar heeft ook een rijk en divers marine leven om tegen te komen. Talloze soorten naaktslakken, krabben en ander macroleven leven van algen en zeewier dat de schoorstenen bedekt. Atlantische zeewolven bewonen vele spleten rondom de hydrothermische heuvel en een heleboel ander vissoorten, zoals kabeljauw, bot en snotolf, kan hier regelmatig gezien worden.

De eerste blik op Strýtan is absoluut buitengewoon en uniek, Als een duistere toren rijst hij vanuit de koude dieptes van het fjord en staat hoog en solitair in het midden van de Noordelijke IJszee. Hij lijkt volledig van een andere wereld en buitenaards en is misschien wel het meest “Aardse” fenomeen dat er is.

Tijdens de duik cirkelen duikers gewoonlijk langzaam een paar keer rond de schoorsteen, die een diameter van enkele meters heeft en komen bij iedere rondgang op ondieper water. Je kunt zien waar de schoorsteen nog steeds groeit – warm water stroomt uit de spleten en de minerale structuren zijn nog steeds vers. Je kunt de warmte van het water dat uit de hydrothermische spleten komt voelen, maar het heeft geen effect op de algehele temperatuur in het water, dat gewoonlijk tussen vier en 8°C. Ligt. Het zicht is meestal rond de 10 m.

De schoorsteen is een habitat van unieke flora en fauna, waaronder algen, zeewier en kelp, en bleke anemonen die zich hebben ontwikkeld en gesetteld zijn onder deze speciale extreme omstandigheden. De spleet trekt ook een heleboel marine leven aan en je kunt scholen kabeljauw die op en neer langs de schoorsteen zwemmen of verschillende soorten kwallen die gracieus voorbij drijven.

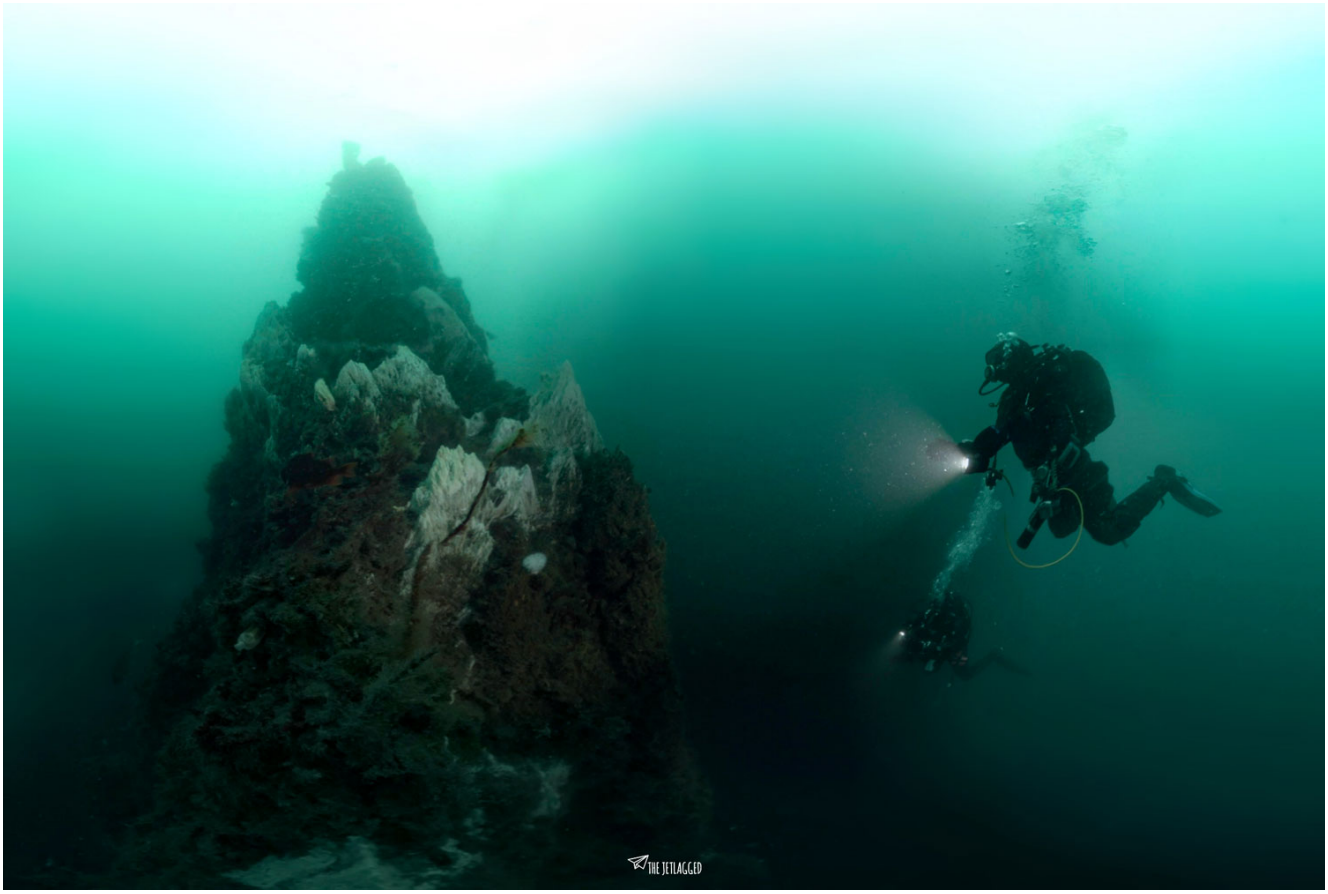

Je kunt gemakkelijk in de ban raken van en afgeleid worden door de glinsterende activiteit van de spleten, dus zorg ervoor dat je altijd een oogje houdt op je resterende bodemtijd. Omdat de bovenkant van de schoorsteen op een diepte van 15 m ligt, moet de veiligheidsstop in mid-water gemaakt worden. Een goede beheersing van het drijfvermogen is noodzakelijk, maar de zee is soms wat onrustig en er kan een stroming staan, dus kun je je ook aan de lijn vasthouden als je langzaam opstijgt.

Deze duikstekken worden alleen aangeraden aan gevorderde sportduikers. Duiken in het noorden van IJsland betekent dat je in de Noordelijke IJszee duikt, wat een gigantische uitdaging kan betekenen .Het water is koud en het oppervlak van de oceaan is vaak woelig. Maar het is wel de kans om op de enige hydrothermische schoorsteen te duiken.

Foto's en video's door: Claudia Schmitt, Hendrik S. Schmitt, The Jetlagged

---

Kijk voor je vertrekt of je DAN lidmaatschap nog geldig is. Als dat niet zo is, word dan lid van DAN of verleng je lidmaatschap op www.daneurope.org.

Jouw DAN lidmaatschap garandeert de diensten van het grootste, internationale netwerk om duikers overal bij te staan tijdens een noodgeval.